

Beantwoording IAK-vragen bij ontwerp-nota van wijziging op voorstel voor een Tijdelijke wet onderzoeken AIVD en MIVD naar landen met een offensief cyberprogramma

1. Wat is de aanleiding?

Op 2 december jl. is het voorstel voor een Tijdelijke wet onderzoeken AIVD en MIVD naar landen met een offensief cyberprogramma ingediend bij de Tweede Kamer (kamerstukken 36263). Inmiddels zijn de ministers van BZK en Defensie tot de conclusie gekomen dat het noodzakelijk is verdergaande aanpassingen te treffen dan die thans in het ingediende voorstel van wet zijn voorzien. Deze aanpassingen zijn in de onderhavige nota van wijziging opgenomen.

Het wordt noodzakelijk geacht de mogelijkheid tot het verlengen van de termijn om bulkdatasets die door de AIVD en MIVD met bijzondere bevoegdheden zijn verworven op relevantie te kunnen beoordelen van toepassing te doen zijn op dergelijke bulkdatasets die in het kader van alle inlichtingenonderzoeken van beide diensten worden verworven en deze mogelijkheid niet te beperken tot onderzoeken naar landen met een offensief cyberprogramma. Daarnaast is het noodzakelijk om in een bindende toets ex ante te voorzien waar het gaat om de uitoefening van de bijzondere bevoegdheid tot real time verzamelen van verkeers- en locatiegegevens (de zogeheten stomme tap).

2. Wie zijn betrokken?

AIVD en MIVD, de Toetsingscommissie inzet bevoegdheden (TIB), de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD), de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en de aanbieders van communicatiediensten.

3. Wat is het probleem?

Bulkdatasets die door de diensten worden verworven vervullen een belangrijke functie bij onderzoeken van de diensten in zowel de analyse van bekende dreigingen als bij de analyse van en het onderkennen en identificeren van verborgen dreigingen. Deze sets hebben over het algemeen een langdurige operationele waarde. De thans geldende wettelijke termijn van (maximaal) anderhalf jaar voor een toets op relevantie van gegevens in bulkdatasets die zijn verworven met bijzondere bevoegdheden (niet zijnde de bevoegdheid tot onderzoekopdrachtgerichte interceptie) is in de praktijk problematisch gebleken, omdat de gegevens in de bulkdatasets vaak langer van waarde zijn. In de nota van wijziging wordt dan ook de mogelijkheid geopend om, in afwijking van de huidige wettelijke regeling (artikel 27 Wiv 2017), de termijn om bulkdatasets op relevantie te beoordelen indien noodzakelijk (telkens) met een jaar te kunnen verlengen. Daarop is bindend toezicht van de afdeling toezicht van de CTIVD mogelijk.

Daarnaast is door het Hof van Justitie van de Europese Unie naar aanleiding van prejudiciële vragen van zowel de Franse Raad van State als het Belgische Constitutionele Hof onder meer bepaald dat een besluit tot real time verzamelen van verkeers- en locatiegegevens onderworpen dient te zijn aan een voorafgaand bindend toezicht door een rechter of een onafhankelijke administratieve autoriteit. In verband daarmee wordt voorgesteld dergelijke besluiten aan een toets door de TIB te onderwerpen.

Gelet op het voorgaande wordt deels in afwijking van (bulkdataset-problematiek) en deels in aanvulling op (stomme tap) de Wiv 2017 voorzien in een wettelijke regeling.

4. Wat is het doel?

Zie het gestelde onder 3.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Afwijking van een wet in formele zin (in casu de Wiv 2017) is alleen mogelijk door een wet in formele zin.

6. Wat is het beste instrument?

Een ingediend wetsvoorstel kan door de minister alleen met een nota van wijziging worden gewijzigd.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

De voorgestelde wijziging waar het gaat om de mogelijkheid om de beoordelingstermijn van bulkdatasets te verlengen wordt onderworpen aan de mogelijkheid van bindend toezicht door de afdeling toezicht door de CTIVD, waarbij tegen de oordelen van de afdeling toezicht ter zake voor de minister de mogelijkheid tot beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State openstaat. Daarnaast betekent de voorziene toets op verleende toestemmingen tot uitoefening van de bevoegdheid tot real time interceptie van verkeers- en locatiegegevens dat de TIB meer toetsactiviteiten dient te verrichten.

De aan de voorgestelde regelingen verbonden financiële, administratieve en personele gevolgen zullen gedurende de consultatieperiode inzichtelijk worden gemaakt.